

A *teraz* FOTO GRAFIA

Kolekcja Muzeum
Akademii Sztuk
Pięknych w Warszawie

11.10.2024 – 30.03.2025

Kuratorka:

Jolanta Gola

Przygotowanie wystawy – zespół Muzeum ASP w Warszawie:

**Jacqueline Horodyńska, Karolina Hutna,
Katarzyna Jankowska-Cieślak, Joanna Kania,
Barbara Pawlak**

Konsultacje:

Grzegorz Kowalski, Maryla Sitkowska

Projekt ekspozycji:

Jakub Marzoch

Identyfikacja wizualna:

Kuba Maria Mazurkiewicz

Opieka konserwatorska:

Anna Kowalik

Konserwacja:

Katarzyna Jończyk, Anna Kowalik, Witold Friedl

Edukacja:

Jacqueline Horodyńska, Barbara Orłowska

**Muzeum Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie
Pałac Czapskich, Krakowskie Przedmieście 5,
Warszawa**

Po raz pierwszy pokazujemy Państwu fotografie, stanowiące istotną część zbiorów naszego muzeum. Wśród prezentowanych prac znajdują się zarówno fotografie artystyczne, jak i archiwalne dotyczące życia uczelni oraz Warszawy, powstałe od lat 30 XX wieku po XXI wiek.

Fotografia towarzyszyła życiu uczelni, utrwalając zarówno proces dydaktyczny, jak i codzienne jej funkcjonowanie. Funkcji reporterskiej i dokumentacyjnej tego medium zawdzięczamy możliwość kontaktu z przeszłością i budowanie poczucia ciągłości, co ilustrują eksponowane w przedśionku naszej wystawy zespoły zdjęć Stefana Nargiełły i Antoniny Garnuszewskiej, dokumentujące życie uczelni od lat 50. po 70. XX w.

Pokazujemy także dokumentację działalności Muzeum ASP i historii wystaw organizowanych w naszych dawnych pomieszczeniach ekspozycyjnych, tzw. salach dolnych (obecnie przestrzeń wystawiennicza Salonu Akademii) i salach górnych, pełniących teraz funkcję magazynów muzealnych.

il. na s. 1: Eustachy Kossakowski, Wystawa doroczna w pracowni Stanisława Słoniny im. Mariana Wnuka (obecne sale muzealne), 1967/68, © Anka Ptaszkowska, Paulina Krasieńska-Sawicka. Negatywy są własnością Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie.

Łukasz Madejski, Wystawa Krzysztofa Bednarskiego *Moby Dick* w górnych salach Muzeum ASP, 1987

Archiwum Stefana Nargiełły

Stefan Nargiełło (1930–2013) studiował na Wydziale Malarstwa w latach 1951–57 (dyplom w pracowni Eugeniusza Eibischa). Zainteresowania i umiejętności, zdobyte wcześniej w warszawskim Liceum Fotograficznym, zaowocowały reporterskimi fotografiami z życia studenckiego lat 50. Pokazują one sytuacje specyficzne dla czasów stalinowskich, jak przygotowania wielkich kukieł dla „Cyrku Trumanillo” (od nazwiska ówczesnego prezydenta USA, Harry’ego Trumana), prezentującego karykatury politycznych przeciwników komunizmu podczas pochodu pierwszomajowego, czy praktyki studenckie przy wykopkach buraków cukrowych. Nargiełło uwiecznił również wydarzenia sportowe i turystyczne, a także Bale Gałganiarzy, dające ujęcie studenckiej fantazji oraz koncerty chóru akademickiego. Fotografował ponadto zdarzenia istotne dla przywracania do życia architektury obecnego głównego kampusu Akademii, na przykład ustawienie orłów na bramie głównej w 1952 roku.

Stefan Nargiełło, Pochód pierwszomajowy,
Warszawa, 1953

Antonina Garnuszewska podczas
sesji zdjęciowej, lata 70. XX w.

Archiwum Antoniny Garnuszewskiej

Antonina Garnuszewska (1919–2018) – fotografka, od 1958 członkini Związku Polskich Artystów Fotografików (ZPAF). Zatrudniona była w pracowni fotograficznej Wydziału Grafiki w latach 1961–79.

W zbiorach Muzeum ASP znajduje się archiwum zdjęć autorstwa Garnuszewskiej z tego okresu w postaci stykówek z negatywów, które nie znalazły się w kolekcji. Dokumentują działalność pracowni wszystkich wydziałów warszawskiej ASP, a także życie uczelni, w tym liczne plenery w Janowie Podlaskim, Skokach czy Orońsku lub działania studenckie przy Krakowskim Przedmieściu. Z tego zbioru prezentujemy portrety wybranych postaci warszawskiej ASP – wykładowców, profesorów i rektorów – pochodzące głównie z lat 70. XX wieku.

Przedwojenna Akademia

W zbiorach Muzeum ASP przedwojenną fotografię reprezentuje zespół szklanych negatywów, dokumentujących doroczne wystawy studenckie lat 20. i 30. XX w., zachowane fragmentarycznie albumy poszczególnych pracowni, a także prywatne archiwum Stanisława Sikory (1911–2000) oraz zespół prac Antoniego Łyżwańskiego (1904–1972). Negatywy szklane, powstałe prawdopodobnie w agencji Photo-Plat Stefana Plater-Zyberka, studenta SSP 1922–30, stanowią relację z wystaw uczelnianych, pokazując ich swobodny charakter – zagęszczenie i różnorodność eksponatów. Przedstawiają także wybrane, często nagrodzone prace, reprezentujące profil nauczania poszczególnych pracowni.

Archiwum Stanisława Sikory, studenta ASP w latach 1932–38, obejmuje liczne fotografie z życia studenckiego i dokumentację prac artysty.

Antoni Łyżwański, student w latach 1924–30, po wojnie profesor ASP, a także współzałożyciel Polskiego Związku Fotografików w 1947, jest autorem zarówno fotografii artystycznych – np. luministycznej fotografii *Zakonnik w celi klasztornej* – jak i dokumentujących życie uczelni; w tym i portretowych, o rysie psychologicznym jak *Tadeusz Pruszkowski w samochodzie* czy *Autoportret*.

Autor nieznany, Wystawa doroczna pracowni Karola Tichego w gmachu przy Wybrzeżu Kościuszkowskim, lata 30. XX w.

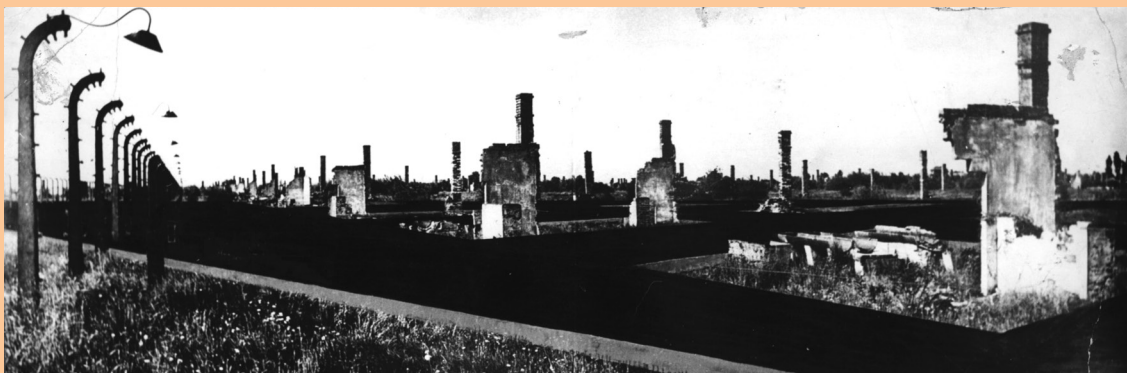
Antoni Łyżwański, *Tadeusz Pruszkowski w samochodzie*, 1930, odbitka wykonana w pracowni Photo-Plat

Eksperymenty lat 50.

Fotografia stała się istotnym medium w czasie współpracy artystycznej Oskara Hansena (1922–2005) i Jerzego Sołtana (1913–2005) w połowie lat 50. Fotografowali swoje rzeźby w specyficznych perspektywach, uzyskując w ten sposób efekt monumentalizacji. Hansen wcielał fotografie w prezentowanie swoich projektów, na przykład Pomnika-Drogi w Auschwitz-Birkenau (1958), gdzie posłużył się fotografiami Edmunda Kupieckiego, którego uznał za współautora pracy.

Jerzy Sołtan, *Forma abstrakcyjna*, 1952

Oskar Hansen, Edmund Kupiecki (autor fotografii),
Projekt Pomnika-Drogi w Auschwitz-Birkenau, 1958

Również Andrzej J. Wróblewski (ur. 1934), od połowy lat 50. posługiwał się aparatem fotograficznym jako narzędziem dopełniającym warsztat rzeźbiarski. Śledzenie związków sztuki i natury stało się ważnym motywem w jego twórczości. W 1956 roku stworzył cykl *Skojarzenia*, na który składały się fotografie dwójakiego rodzaju: ukazujące zauważone w naturze niezwykle kształty przywodzące na myśl formy z obszaru kultury oraz zdjęcia powstałe w wyniku niekonwencjonalnego użycia medium fotograficznego – zaburzenia kolejności obróbki materiałów światłoczułych czy eksperymentowania z negatywem. W 1971 Wróblewski wraz z Andrzejem Latosem opracowali w ramach V Sympozjum Złotego Grona w Zielonej Górze wystawę *Zmienność widzenia natury w sztuce*. Myślą przewodnią wystawy skupionej na pięciu wątkach tematycznych (słońce, niebo/ziemia, człowiek, zwierzę, drzewo) stało się ukazanie przykładów wziętych z natury w kontekście sposobów interpretowania danego zjawiska przez artystów w różnych okresach historycznych.

W powojennej Akademii fotografia zyskiwała coraz ważniejszą rolę, począwszy od lat 50. XX wieku aż po czasy współczesne, a nasze zbiory w znacznym stopniu odzwierciedlają ten proces. Charakter zbiorów uczelnianej kolekcji pozwala na obszerną prezentację prac studenckich – prezentujemy zachowane fotografie z pracowni Tadeusza Jodłowskiego czy Wojciecha Zamecznika, gdzie fotografia służyła jako dopełnienie lub inspiracja dla kompozycji graficznej.

Andrzej Jan Wróblewski, *Maska*
(zdjęcie pluskwy kwiatowej), 1958

Leszek Hołdanowicz, *Kompozycja*, 1961/62, praca
studencka, pracownia Wojciecha Zamecznika

Pracownia Oskara Hansena

Oskar Hansen (1922–2005) prowadził własną pracownię na Wydziale Rzeźby ASP w Warszawie w latach 1955–1981 (do 1970 roku jako Pracownia Kompozycji Brył i Płaszczyzn, następnie Pracownia Struktur Wizualnych). Choć wymagał dokumentacji zadawanych ćwiczeń, fotografia nie była przez niego traktowana jako osobne medium. Warsztat fotograficzno-rzeźbiarski był częścią zintegrowanej hansenowskiej dydaktyki. W pracowni fotografowali studenci, sam prowadzący, zdjęcia wykonywali także profesjonalści np. Edmund Kupiecki czy Marek Holzman. Emil Cieślarski, asystent Hansena od 1959 do 1964, przygotował samodzielnie aparat do ćwiczenia *Uczytelnienie ruchów jednoczesnych*, wyposażony w ruchome drewniane ramy, w które oprawione zostały szyby pokryte abstrakcyjnymi wzorami. Można je było przesuwając przez umieszczony na ich przecięciu „komin” kadrujący kolejne fragmenty szyb. Rozwiązaniem ćwiczenia jest zapis fotograficzny przeprowadzonego działania, a nie wyrzeźbiony obiekt.

Autor nieznany, *Uczytelnienie ruchów jednoczesnych*, Emil Cieślarski przy aparacie własnej konstrukcji, koniec lat 50. XX w.

Autor nieznany, Wystawa prac dyplomowych w pracowni Jerzego Jarnuszkiewicza, 1963

Pracownia Jerzego Jarnuszkiewicza

Pracownia Jerzego Jarnuszkiewicza na Wydziale Rzeźby warszawskiej ASP działała w latach 1954–1985. Asystentem artysty w okresie 1968–1980 był Grzegorz Kowalski. Program kształcenia u Jarnuszkiewicza wykraczał poza tradycyjne rozumienie rzeźby. Medium fotografii było w pracowni obecne od samego jej początku, pełniąc nie tylko funkcję dokumentacyjną, ale stając się samodzielną formą wypowiedzi artystycznej. *Nasz program rozwijał się, ale nie miał wytyczonego celu, punktu dojścia. Bardzo wiele wnosili studenci. Nam zależało nie na końcowym efekcie, ale na tym, by przedstawić problem, trudności z nim związane i przebadać je, sprawdzić w działaniu. Gdy pojawiały się nowe media, nowe stylizyki, wówczas stwarzaliśmy sytuacje dogodne do ich wprowadzenia i poznania – mówił artysta.* Rzeźby dla pracowni Jarnuszkiewicza fotografowali m.in. Marek Holzman, Eustachy Kossakowski, jak i sami studenci – Barbara Falender, Zofia Kulik, Karol Broniatowski, Jan Stanisław Wojciechowski. Pod koniec lat 50. z inicjatywy studentów powstała ciemnia fotograficzna. Znajdujące się w zbiorach Muzeum ASP w Warszawie archiwum pracowni Jerzego Jarnuszkiewicza obejmuje ponad 2500 zdjęć. Obszerny zbiór reprezentują na wystawie wybrane prace studenckie oraz dyplomowe z lat 60. i 70., w tym eksponowany po raz pierwszy dyplom Henryka Morela *Wpływ skojarzeń na reakcje emocjonalne* (1963).

Galeria Repassage

Galeria Repassage działała w latach 1971–1981 przy Krakowskim Przedmieściu 24 w Warszawie. W tym okresie kilkakrotnie zmieniała się jej nazwa, nadawana przez kolejnych prowadzących ją artystów: „Sigma” i „Galeria” Pawła Freislera (1971–1973), „Repassage” Elżbiety i Emila Cieślarów, początkowo z udziałem Włodzimierza Borowskiego (1973–1977), „Repassage 2” Krzysztofa Junga (1978–1979), „Re'Repassage” Romana Woźniaka (1980–1981) i na powrót „Repassage” Jerzego „Słomy” Słomińskiego (1981). Była to galeria organizacyjnie związana z Uniwersytetem Warszawskim, personalnie z Akademią Sztuk Pięknych, ideowo z neoawangardą i kontrkulturą – studencka, autorska, niezależna, offowa. Została zamknięta 13 grudnia 1981 roku.

W 1975 roku Wiktor Gutt i Waldemar Raniszewski zaprezentowali w galerii *Krakowskie Przedmieście – studium zapisu fotograficznego*. Ściany zostały pokryte fotografiami ulicy tak, by odbiorca mógł swobodnie manipulować ich układem.

Z okresu „Repassage 2” pokazujemy fotografie akcji Krzysztofa Junga, polegającej na oplątywaniu nicią osób, przedmiotów, przestrzeni. Działanie *Miłość – ona, on, ja i niki* artysta przeprowadził trzykrotnie. Prezentowana dokumentacja, wykonana przez Grzegorza Kowalskiego, pochodzi z pierwszego pokazu.

Pracownia Grzegorza Kowalskiego

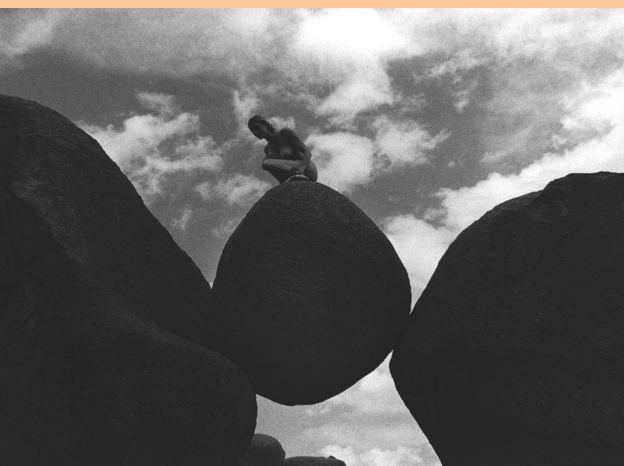
Pracownia Technik Fotograficznych powstała w 1979 na Wydziale Rzeźby. Zajęcia prowadził Grzegorz Kowalski, kierownictwo objęła Maria Proowska, zajmując się stroną techniczną kształcenia studentów. Grzegorz Kowalski w 1985 przejął Pracownię Rzeźby Jerzego Jarnuszkiewicza, gdzie wcześniej był asystentem. Kontynuował i rozwijał w niej niemimetyczną koncepcję rzeźby swojego profesora, wzbogaconą o elementy dydaktyki Oskara Hansena. Jego studentów obowiązywał kurs fotografii, którą uznał za kluczową dla swojego nauczania.

Co roku należało zrealizować trzy zadania.

W temacie dowolnym do wyboru był pejzaż, portret, detal czy na przykład architektura. Drugie zadanie dotyczyło subiektywnego i obiektywnego sfotografowania martwej natury, kompozycji ustawionej w pracowni, a ostatnie polegało na wykonaniu zdjęcia rzeźby, najczęściej aktu. Zdjęcia powstawały często przy współpracy Marii Proowskiej. W późniejszych latach do Pracowni Technik Fotograficznych mogły zapisywać się osoby z innych wydziałów. Prezentujemy prace studenckie z lat 1989–2009 Macieja Aleksandrowicza, Pawła Althamera, Łukasza Koseli, Elizy Kubarskiej i Jakuba Wesołowskiego.

W latach 90. fotografia stała się głównym medium pracowni rzeźby, dla której używano utworzonego od nazwiska prowadzącego przydomku „Kowalnia”, podkreślając jej formujący wpływ na grupę absolwentów istotnych dla polskiej sztuki krytycznej. Z tego okresu pokazujemy dyplom Moniki Mamzety Zielińskiej *Androgyne – Gyneandros*.

Od 2001 pracownia Kowalskiego zmieniła nazwę na Pracownię Przestrzeni Audiowizualnej.

Eliza Kubarska, *Akt. Subiektywne studium ciała ludzkiego*, 2001, praca studencka, pracownia Grzegorza Kowalskiego

Zakłady Artystyczno- -Badawcze

Zakłady Artystyczno-Badawcze (ZAB) powstały w 1954 roku z inicjatywy Jerzego Sołtana i ówczesnego rektora ASP w Warszawie Mariana Wnuka jako interdyscyplinarna pracownia architektoniczna.

Spośród bogatego archiwum Zakładów wybrano realizacje warszawskie z lat 50. i 60. XX wieku pokazujące pierwotny wygląd obiektów, które uległy całkowitemu lub częściowemu zniszczeniu. Znajdują się wśród nich projekty już ikoniczne, jak Bar „Wenecja” na Woli, wnętrza Dworca Śródmieście, zespół sportowy SKS „Warszawianka”, a także te mniej znane – Hotel „Klonowa” czy Bar i Restauracja „Na Kępie”.

W ZAB przykładano wagę do dokumentacji fotograficznej projektów, zlecając jej wykonanie wybitnym polskim fotografom, członkom ZPAF. Na wystawie prezentujemy prace Adama Kaczkowskiego (1917–1995), Marka Holzmana (1919–1982), Zbyszka Siemaszki (1925–2015), Zbigniewa Kapuścika (ur. 1927) i absolwenta Wydziału Architektury Wnętrz warszawskiej ASP – Jana Fleischmanna (1940–2019). Niekiedy obiekty fotografowali sami architekci, czego przykładem są fotografie Jerzego Sołtana z terenów „Warszawianki”.

Zbyszko Siemaszko, Zespół Sportowy SKS „Warszawianka”, 1963 (projekt Jerzy Sołtan, Zbigniew Ihnatowicz z zespołem)

Zbigniew Kapuścik, Zespół sportowy SKS „Warszawianka”, 1962 (projekt Jerzy Sołtan, Zbigniew Ihnatowicz z zespołem)

Autorki i autorzy prezentowanych fotografii

Maciej Aleksandrowicz	Andrzej Latos
Paweł Althamer	Mateusz Łagowski
Zofia Biziuk-Kozłowska	Ewa Łuczak
Karol Broniatowski	Antoni Łyżwański
Krystian Burda	Łukasz Madejski
Julia Burska	Henryk Morel
Małgorzata Bursztynowicz	Paweł Mysera
Emil Cieślak	Marek Naęcz-Jawecki
Joanna Dulęba	Stefan Nargiełło
Barbara Falender	Jędrzej Niestrój
Jan Fleischmann	Lidia Oleczek
Antonina Garnuszewska	Jerzy Piasecki
Krzysztof Gińko	Karolina Poznakowska
Waldemar Gorlewski	Maria Prosowska
Andrzej Goryński	Waldemar Raniszewski
Henryk Gostyński	Jerzy Rudziński
Katarzyna Górna	Rafał Rychter
Wiktor Gutt	Mariusz Sadrak
Oskar Hansen	Igor Sawoško
Wojciech Holnicki-Szulc	Zbyszko Siemaszko
Marek Holzman	Karol Słowik
Leszek Hołdanowicz	Kinga Smaczna
Wiesław Hudon	Jerzy Sołtan
Adam Kaczkowski	Anna Szafrąńska
Michał Kałużny	Maciej Szańkowski
Zbigniew Kapuścik	Ewa Szwabik
Beata Kołodziejaska-	Joanna Szymańska
-Aleksandrowicz	Karol Śliwka
Łukasz Kosela	Elżbieta Tolak
Andrzej Koss	Dominik Wdowski
Eustachy Kossakowski	Jakub Wesołowski
Grzegorz Kowalski	Jan Stanisław Wojciechowski
Eliza Kubarska	Andrzej Jan Wróblewski
Magdalena Kuczma	Dariusz Zaráś
Zofia Kulik	Wojciech Zasadni
Edmund Kupiecki	Monika Mamzeta Zielińska
Sergo Kuruliszwili	Bogdan Zych
Katarzyna Kusak	

